HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Vijeće za katehizaciju i novu evangelizaciju • Vijeće za kler • Hrvatski institut za liturgijski pastoral

SVEĆENIK I NEDJELJA

Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo
Tvoje uskrsnuće slavimo
Tvoj slavni dolazak iščekujemo!

Sedmi pastoralno-katehetski kolokvij za svećenike

Zagreb, 6. i 7. ožujka 2018.

NADBISKUPIJSKI PASTORALNI INSTITUT
Zagreb, Kaptol 29a

U liturgiji Crkve, u njezinim molitvama, u živoj zajednici vjernika, doživljavamo Božju ljubav, opažamo njegovu prisutnost i učimo na taj način prepoznati ga u svojoj svakodnevici. On je prvi nas ljubio i nastavlja nas prvi ljubiti; zbog toga i mi možemo odgovoriti s ljubavlju. Bog od nas ne zahtijeva osjećaj koji mi sami nismo kadri pobuditi u sebi. On nas ljubi, daje nam vidjeti i kušati svoju ljubav i, budući da je on nas »prvi ljubio«, na tu ljubav možemo odgovoriti ljubavlju.

Papa Benedikt XVI., *Deus caritas est*, br. 17.

SVEĆENIK I NEDJELJA

Biskupi Hrvatske biskupske konferencije su na jesenskom zasjedanju prošle godine odlučili da, između nekoliko predloženih tema, tema sedmoga pastoralno-katehetskog kolokvija za svećenike bude *Svećenik i nedjelja*. Premda je svaki kolokvij do sada bio zapravo kolokvij za svećenike, ovaj je to na poseban način.

Svećenik, naime, koji je pozvan očitovati „svetost u službi drugome“, najprije je pozvan to činiti ondje gdje Crkva „posve pokazuje na Kristovo djelovanje koje uspostavlja jedinstvo, gdje to djelovanje uprisutnjuje znakovima i pušta da ono samo postane djelotvorno“ (G. Greshake). To se najjasnije događa u slavljenju sakramenata, odnosno u slavljenju euharistije. Papa u miru Benedikt XVI., razmišljajući o posljednjoj večeri kao prvoj euharistiji, koja je istodobno čin utemeljenja Crkve, reći će da je upravo u tom činu zajednica učenika primila onu novost, koja ju je izdigla iznad stare zajednice saveza s Bogom. Može se ustvrditi, naglašava on, da je Crkva zapravo euharistijska zajednica. Crkva se naravno najprije manifestira i živi u liturgiji, odnosno od liturgije. No, istodobno, liturgija je nešto poput „životnoga soka koji hrani navještaj, koji se opet, nakon što je ostvaren, vraća liturgiji kao svojoj punini“ (R. Fisichella). Upravo će u tom smislu u liturgijskom slavlju navještaj i znakovi biti nešto što nadilazi samoga svećenika i njegovu osobu. Naime, zahvaljujući povezanosti s Duhom Svetim bit će moguće tragati za preobrazbom srdaca onih koji su spremni prihvatiti poruku spasenja već u liturgijskom slavlju, a koju će živjeti u svakodnevnome životu. Životu koji izvire, počiva i u potpunosti se ostvaruje u nedjelju, dan Gospodnji.

Osim, dakle, što je nužno na Kolokviju razmišljati o euharistiji, izvoru i vrhuncu života svake župne zajednice, odnosno cijele Crkve, Kolokvij nudi razmišljanja i o nedjelji, ne samo kao o slobodnom danu, to jest danu oslobođenom od svakoga posla i djelovanja, nego o nedjelji kao mogućnosti slavljenja čitave zajednice vjernika. Naime, odavno smo postali svjedoci da se nedjelja, kao dan slavlja, pretvorila u dan oslobođen od svake obveze. Uz to, suvremena kultura života svojim je „reklamnim“ ritualima omogućila čovjeku, pa i cijeloj obitelji, „iskoristiti“ nedjelju na najljepši mogući način, naravno najprije komercijalizirajući je i pretvarajući velike trgovačke lance u suvremene „duhovne oaze“. Što je ostalo od nedjelje, koja bi trebala biti „prekid sa svime da bi se zadobilo sve“

(I. Žižić)? Doista, bez euharistijskoga slavlja nema nedjelje. No, kršćani, premda su pozvani slaviti euharistiju nedjeljom, ipak su pozvani slaviti čitavu nedjelju. I to ne samo radi toga da bi suvremenoga čovjeka liječili od „nedjeljne neuroze“ (V. Frankl) nego najprije radi toga da bi svojim životom izgrađivali župnu zajednicu kao „dom i školu zajedništva“ (sv. papa Ivan Pavao II.). Kako i na koji način to činiti? Doista vjerujemo da će iskustva koja će se iznijeti u predavanjima, za vrijeme okrugloga stola i u radionicama biti novi poticaj svima nama da „neovisno o našim sklonostima, interesima i željama, našim shvaćanjima i motivacijama, evangeliziramo na sve veću slavu Oca koji nas ljubi“ (Papa Franjo, *Evangelii gaudium*, br. 267.).

U nadi da će sedmi u nizu pastoralno-katehetskih kolokvija za svećenike uroditi dragocjenim plodovima za čitavo naše evangelizacijsko djelovanje, zahvaljujemo na spremnosti svim predavačima, sudionicima Okruglog stola i voditeljima radionica koji će nas, svojim spoznajama i svjedočanstvima, darovati na putu našega daljnjeg pastoralnog i duhovnog usavršavanja. Vama, svećenicima, ali i drugim sudionicima Kolokvija, pristiglih iz svih naših nadbiskupija i biskupija, zahvalni smo što ćete stečena iskustva prenijeti onima koji svojim životom potvrđuju da „nije dopušteno euharistijsko slavlje koje nije obasjano ljubavlju posvjedočeno konkretnim dijeljenjem s onim najsiromašnijima“ (Papa Ivan Pavao II., *Ostani s nama Gospodine*, br. 28.).

Organizatori Pastoralno-katehetskog kolokvija za svećenike

PROGRAM

UTORAK • 6. OŽUJKA 2018.

10,00 MOLITVA

POZDRAVNA RIJEČ
mons. Želimir PULJIĆ, nadbiskup zadarski
predsjednik Hrvatske biskupske konferencije

UVODNE MISLI U RAD KOLOKVIJA

10,45 – 11,45 *Nedjelja u pastoralu i liturgiji Crkve*,
izv. prof. dr. sc. Ivica ŽIŽIĆ

Tematska rasprava

11,45 – 12,15 Odmor

12,15 – 13,15 *Euharistija: počelo i nadahnuće „poslanja“,*
mr. sc. Milan DANČUO

Tematska rasprava

13,15 – 15,00 Odmor/ Ručak

15,00 – 16,00 *„Ljubav raste po ljubavi“ (Deus caritas est, 18.).*
O krhkosti euharistije bez konkretnih djela ljubavi,
izv. prof. dr. sc. Ivan BODROŽIĆ

Tematska rasprava

16,00 – 16,30 Stanka

16,30 – 18,15 *Nedjelja kao kateheza zajednice.*
Oblici života župne zajednice nedjeljom,

Iskustva iz prakse – Okrugli stol

Sudjeluju: prof. dr. sc. Milan ŠIMUNOVIĆ
don Mihovil KURKUT
vlč. Robert FARKAŠ

18,30 EUHARISTIJSKO SLAVLJE
predvodi: mons. Ivan ŠAŠKO, pomoćni biskup zagrebački

19,30 Večera

SRIJEDA, 7. OŽUJKA 2018.

7,00 Mogućnost slavljenja euharistije u zagrebačkoj katedrali

8,30 Molitva
Uvodne napomene u rad Kolokvija

8,45 – 9,45 *Nedjelja kao „kateheza društva“.*
O pastoralno-katehetskim mogućnostima slavlja nedjelje kao evangelizacije društva,
izv. prof. dr. sc. Vladimir DUGALIĆ

Sudjelovanje vjernika laika u euharistijskom slavlju,
izv. prof. dr. sc. Zvonko PAŽIN

9,45 – 10,30 Tematska rasprava

10,30 – 11,00 Odmor

11,00 – 12,30 Rad u skupinama

12,30 – 12,45 Stanka

12,45 – 14,15 Rad u skupinama

14,30 – 15,30 Završna rasprava

Sinteza Kolokvija

Zaključna riječ,
mons. Vjekoslav HUZJAK, biskup bjelovarsko-križevački

15,30 Ručak

RADIONICE

1. *Liturgijska zajednica kao živi vjernički krug: ustroj i njezine zadaće*
   Voditelji: Ivanka Samardžić, Stjepan Ćurković i Andrija Vrane
2. *„Pjevajte Bogu u svojim srcima“* (Kol 3,16).
   Crkvena glazba kao „riječ“ zajednice i svjedočanstvo vjere,
   Voditelji: Antonela Pilić Burić i mo. Ivan Urlić
3. *Nedjelja kao dan obiteljskoga zajedništva*
   Voditelji: Ljubica i Dean Kosić
4. *Riječ Božja u riječi svećenika: Njegovati vještinu propovijedanja*
   Voditelji: don Tomislav Ćubelić i Branimir Stanić, dipl. novinar i retoričar

MOLITVA ČASOVA

R. Bože, u pomoć mi priteci.
O. Gospodine, pohiti da mi pomogneš.

Slava Ocu i Sinu * i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku †
tako i sada i vazda *
i u vijeke vjekova. Amen.

Himan:

Iz vjere Božje živimo,
Potpomognuti ufanjem:
A sad u žaru ljubavi
Svi Kristu slavu pjevajmo!

O trećem času Krista su
Za žrtvu na križ poveli,
Da s križa Pastir brižljivi
Sve ovce svoje prikupi.

Od duga sveg Otkupitelj
Oslobodi nas žrtvom svom:
Zamolimo ga ponizno,
Od svijeta nek nas izbavi.

U Duhu sad zazovimo
Po Kristu Oca svojega!
O moćna sveta Trojice,
Pomozi svojim slugama! Amen.

Ps 119 (118), 97-104. XIII. (Mem)

Ant. Ovo su dani obraćenja:
oslobodimo se grijeha i spasimo duše svoje.

O, kako ljubim Zakon tvoj, *
po cio dan o njemu razmišljam.
Tvoja me zapovijed mudrijim učini
od dušmana mojih, *
jer ona je sa mnom vječito.

Umniji sam od svih svojih učitelja, *
jer razmišljam o svjedočanstvima tvojim.
Razumniji sam i od staraca, *
jer tvoje čuvam naredbe.

Svakog zla puta klone mi se noge *
da riječ tvoju sačuvam.

Od tvojih sudova ne odstupam, *
jer ti si me poučio.

Kako su slatke nepcu mom riječi tvoje, *
od meda su slađe ustima mojim.
Po tvojim naredbama postajem razuman, *
stoga mrzim sve putove lažne.

Ps 74 (73). Tužaljka zbog opustošenja Hrama
Ne bojte se onih koji ubijaju tijelo (Mt 10, 28).

I.

Zašto si, Bože, posve zabacio, *
zašto kiptiš gnjevom na ovce paše svoje?
Sjeti se zajednice koju si davno stekao, †
plemena koje namače kao svoju baštinu *
i brda Siona gdje si šator svoj udario!
Korakni k ruševinama vječnim – *
sve je u Svetištu opustošio neprijatelj.

Protivnici tvoji rikahu
posred skupštine tvoje, *
znakove svoje postaviše
ko pobjedne znakove.
Bijahu kao oni koji mašu
sjekirom po guštari, *
sjekirom i maljem vrata mu razbijali.

Ognju predadoše Svetište tvoje, *
do zemlje oskvrnuše
Prebivalište tvoga imena.
Rekoše u srcu: »Istrijebimo ih zajedno; *
spalite sva svetišta Božja na zemlji!«
Ne vidimo znakova svojih, †
proroka više nema, *
i nitko među nama ne zna dokle ...

Dokle će još, o Bože, dušmanin huliti? *
Hoće li protivnik dovijeka
prezirati ime tvoje?
Zašto povlačiš ruku, *
zašto u krilu suzdržavaš desnicu svoju?
No, Bog je moj kralj od davnine, *
on koji posred zemlje spasava!

II.
Ti svojom silom rasiječe more, *
smrska glave nakazama u vodi.
Ti si Levijatanu glave zdrobio, *
dao ga za hranu nemanima morskim.
Ti si dao da provre izvor i bujica, *
ti si presušio rijeke nepresušne.
Tvoj je dan i noć je tvoja, *
ti ùčvrsti mjesec i sunce;
ti postavi sve granice zemlji, *
ti stvori ljeto i zimu.

Spomeni se ovoga: †
dušmanin te hulio, Gospodine, *
i bezumni narod prezreo ime tvoje.
Ne predaj jastrebu život grlice svoje, *
i život svojih siromaha ne zaboravi zauvijek!
Pogledaj na Savez svoj, *
jer svi su zakuci zemlje
puni tmina i nasilja.

Ne daj da jadnik otiđe postiđen: *
neka siromah i ubog hvale ime tvoje!
Ustani, Bože, zauzmi se za svoju parnicu, *
spomeni se pogrde
koju ti bezumnik svaki dan nanosi.
Ne zaboravi vike neprijatelja svojih: *
buka buntovnika još se diže k tebi!

Ant. Ovo su dani obraćenja:
oslobodimo se grijeha i spasimo duše svoje.

Kratko čitanje (Jl 2, 17)
Između trijema i žrtvenika neka tuže svećenici, sluge Gospodnje. Neka mole: Smiluj se, Gospodine, svojem narodu! Ne prepusti baštine svoje sramoti, poruzi narodâ.

R. Čisto srce stvori mi, Bože.
O. I duh postojan obnovi u meni.

Molitva
Pogledaj, Gospodine, svoju obitelj: u odricanju naše tijelo nalazi korisnu stegu, daj da nam i duh gori od želje za tobom. Po Gospodinu.

R. Blagoslivljajmo Gospodina!
O. Bogu hvala.

R. Bože, u pomoć mi priteci.
O. Gospodine, pohiti da mi pomogneš.

Slava Ocu i Sinu * i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku †
tako i sada i vazda *
i u vijeke vjekova. Amen.

Himan:
Iz vjere Božje živimo,
Potpomognuti ufanjem:
A sad u žaru ljubavi
Svi Kristu slavu pjevajmo!

O trećem času Krista su
Za žrtvu na križ poveli,
Da s križa Pastir brižljivi
Sve ovce svoje prikupi.

Od duga sveg Otkupitelj
Oslobodi nas žrtvom svom:
Zamolimo ga ponizno,
Od svijeta nek nas izbavi.

U Duhu sad zazovimo
Po Kristu Oca svojega!
O moćna sveta Trojice,
Pomozi svojim slugama! Amen.

Ps 119 (118), 105-112. XIV. (Nun)

Ant. Ovo su dani obraćenja:
oslobodimo se grijeha i spasimo duše svoje.

Tvoja riječ nozi je mojoj svjetiljka *
i svjetlo mojoj stazi.
Kunem se, i riječ ću održati: *
pravedne ću tvoje slijediti odluke.

U nevolji sam velikoj, Gospodine, *
po riječi me svojoj poživi.
Prinose usta mojih primi, Gospodine, *
uči me sudovima svojim.

Život mi je u pogibelji neprestanoj, *
ali tvog Zakona ja ne zaboravljam.

Grešnici mi postaviše zamku, *
ali ne skrećem od tvojih naredaba.

Svjedočanstva tvoja vječna su mi baština, *
ona su radost mome srcu.
Prignuh srce da vrši naredbe tvoje *
uvijek i do kraja.

Ps 70 (69). Vapaj za pomoć
Gospodine, spasi, izgibosmo (Mt 8, 25).

O Bože, spasi me, *
Gospodine, u pomoć mi pohitaj!
Nek se postide i smetu *
svi koji mi o glavi rade!
Nek odstupe i nek se posrame *
koji se nesreći mojoj raduju! –

Nek uzmaknu u sramoti svojoj *
koji zlurado na me grohoću!
Neka kliču i nek se vesele u tebi *
svi koji tebe traže!
Neka govore svagda: Velik je Bog! *
svi koji spasenje tvoje ljube!

A bijedan sam ja i nevoljan, *
Bože, u pomoć mi pohitaj!
Ti si pomoć moja i spasitelj: *
Gospodine, ne kasni!

Ps 75 (74). Bog – pravedni sudac
Silne zbaci s prijestolja, a uzvisi neznatne (Lk 1, 52).

Slavimo te, Bože, slavimo †
i zazivamo ime tvoje, *
pripovijedamo čudesa tvoja.

»Kad odredim vrijeme, *
sudit ću po pravu.
Pa neka se strese zemlja †
sa stanovnicima svojim, *
ja sam učvrstio stupove njezine.

Drznike opominjem: ‘Ne budite drski!’ *
bezbožnike: ‘Ne budite tako rogati!’
Ne dižite roga svog protiv Neba, *
nemojte govoriti drsko na Boga!

Jer niti sa istoka niti sa zapada, *
niti iz pustinje niti sa bregova ...
Bog je koji sudi: *
ovoga snizuje, onog uzvisuje!

Jer je u Gospodnjoj ruci čaša *
vina pjenušava, jako začinjena;
iz njega on napaja, †
do taloga će ga iskapiti *
i ispiti svi zlotvori svijeta.«

A ja ću klicati dovijeka, *
pjevat ću Bogu Jakovljevu.
Sve ću rogove polomiti bezbožniku, *
a pravednik će podići glavu.

Kratko čitanje (Ez 18, 30b-32)

Obratite se i povratite od svih svojih nedjela, i grijeh vam vaš neće biti na propast! Odbacite od sebe sva nedjela koja ste činili i načinite sebi novo srce i nov duh! Zašto da umirete, dome Izraelov? Ja ne želim smrti nikoga koji umire, govori Gospodin. Obratite se, dakle, i živite!

R. Čisto srce stvori mi, Bože.
O. I duh postojan obnovi u meni.

Molitva

Gospodine, daj da po korizmenom odricanju i slušanju tvoje riječi ojačamo u odanosti tebi i budemo jednodušni u molitvi. Po Gospodinu.

R. Blagoslivljajmo Gospodina!
O. Bogu hvala.

PREDAVANJA

NEDJELJA U PASTORALU I LITURGIJI CRKVE

dr. sc. Ivica Žižić

Kako se danas živi i doživljava nedjelja? Postoji li razlika između blagdanskoga slavlja nedjelje i nedjelje kao slobodnog vremena? Koji je sadržaj a koji su načini osmišljavanja nedjelje u našim vjerničkim zajednicama i u društvu u cjelini? Polazeći od ovih pitanja, koji dotiču kulturnu i društvenu sferu suvremenosti, ovo će predavanje tematski obraditi problematiku nedjelje u odnosu na pastoral i liturgiju. Prvi je dio predavanja usredotočen na kulturnu problematiku nedjelje. Iskustvo kršćanskih blagdana u dobroj je mjeri određeno upravo kulturnim pretvorbama blagdanskoga u slobodno vrijeme. Unatoč tomu, nedjelja, odolijeva izazovima moderniteta i nastavlja biti žarišta zajedništva vjere. Poradi toga će se u drugom dijelu naglasak staviti na živi suodnos između liturgije i nedjelje, te će se pokušati dati odgovor na pitanje kako liturgija tvori blagdansko stanje u kršćanskim zajednicama. Naposljetku, bit će razmotrene pastoralne, katehetske i liturgijske pretpostavke razumijevanja i življenja nedjelje u sklopu velikih liturgijskih vremena.

IVICA ŽIŽIĆ (1973.) prezbiter je Splitsko-makarske nadbiskupije; teologiju je studirao u Splitu i Rimu gdje je magistrirao (2002.) i doktorirao (2005.) na Papinskom liturgijskom institutu Papinskog sveučilišta sv. Anzelmo. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2014. godine stekao je doktorat iz antropologije. Od 2003. predaje na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu pri Katedri za liturgiku čiji je aktualni pročelnik. Prodekanom za znanost Katoličkog bogoslovnog fakulteta postaje 2015. godine. Trenutno je vršitelj dužnosti prodekana za znanost na istom Fakultetu. Od 2005. godine predaje na Papinskom liturgijskom institutu u Rimu kolegije iz područja antropologije, estetike i sakramentalne teologije. Član je uredničkoga vijeća liturgijsko-pastoralnoga lista *Živo vrelo*, *Tusculum* i *Služba Božja*. U ljetnom semestru ak. godine 2013./2014. boravio je u kao gostujući znanstvenik na Heythrop College Sveučilišta u Londonu. U znanstvenom radu objavljivao je brojne članke u različitim domaćim i međunarodnim teološkim i filozofskim znanstvenim časopisima. Sudjelovao je u nizu međunarodnih i domaćih znanstvenih konferencija, održao brojna stručna predavanja. Objavio je sljedeće znanstvene knjige: *Plemenita jednostavnost. Liturgija u iskustvu vjere* (Hrvatski institut za liturgijski pastoral, Zagreb 2011.), *Ars liturgica. Teološki pristupi umjetnosti* (Crkva u svijetu, Split 2014.), *Nedjelja. Blagdanski etos u vjeri i životu katolika. Kulturno-antropološko istraživanje* (Glas Koncila, Zagreb 2015.), *Slava križa. Simboli i slike vjere u ranokršćanskoj kulturi* (Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2017.)

EUHARISTIJA: POČELO I NADAHNUĆE »POSLANJA«

mr. sc. Milan Dančuo

Sinoptička evanđelja u završnom poglavlju donose Isusovu zapovijed i poslanje navještanja Radosne vijesti svim narodima svijeta. Euharistija se od samih početaka u prvoj Crkvi slavi u nedjelju, na dan kada se Isus ukazivao apostolima, te postaje spomen na Isusovu posljednju večeru i žrtvu na križu. U sebi tako sadrži i gozbeni i žrtveni karakter te kršćanima uzbiljuje Kristovo otajstvo spasenja u konkretnosti življene sadašnjosti. Euharistija stoga postaje temelj kršćanskog poslanja: susret s Gospodinom u najsavršenijem daru ljubavi potiče Crkvu da radosno svjedoči taj susret i pronosi Evanđelje propovijedanjem i konkretnom kršćanskom ljubavlju. Dok je euharistija spomen-čin na povijesne događaje koji se uvremenjuju u sadašnjost; zahvaljivanje i zajedništvo kod euharistijskog stola okrenuto je prema međuljudskoj solidarnosti, navještaju i budućnosti, iščekujući tako dovršenje povijesti spasenja. Euharistija stoga postaje počelo i nadahnuće „poslanja", kako je zapisao sv. Ivan Pavao II u apostolskom pismu *Mane nobiscum Domine* prigodom otvaranje Godine euharistije 2004. godine.

MILAN DANČUO rođen je 1985. u Zagrebu. Nakon završene osnovne škole u Vrbovcu, upisuje Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju gdje 2003. maturira. Iste godine započinje studij teologije na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a od 2005. nastavlja studij teologije na Papinskom sveučilištu Gregorijana u Rimu na kojem 2008. postiže akademski stupanj diplomiranog teologa. Za svećenika Zagrebačke nadbiskupije zaređen je 2011. godine. Na Papinskom liturgijskom institutu Papinskog ateneja sv. Anzelmo postiže 2012. stupanj magistra liturgijskih znanosti. Na istom Papinskom liturgijskom institutu u Rimu upisan je na doktorski studij. Od 2015. surađuje kao vanjski suradnik na Katedri za liturgiku Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, gdje je od 2016. zaposlen u suradničkom zvanju asistenta. U Zagrebačkoj nadbiskupiji trenutno obnaša službu povjerenika za trajnu formaciju trajnih đakona te je privremeni upravitelj župe Krista Kralja u zagrebačkoj četvrti Trnje.

»LJUBAV RASTE PO LJUBAVI«

(Deus caritas est, 18.)

O krhkosti euharistije bez konkretnih djela ljubavi

dr. sc. Ivan Bodrožić

Ovo predavanje temeljno je podijeljeno u dvije veće cjeline. U prvom dijelu cilj je dati neke ontološke pretpostavke ljubavi, iz kojih bi se zatim moglo izvući ispravne zaključke za životnu praksu koja se tiče svakog vjernika čiji je život obilježen ljubavlju. Naime, već sveti Ivan definira Boga kao ljubav. Dakle, Božja bit je ljubav, te samo polazeći od te činjenice razumijemo i njegovu trojstvenost, kao i činjenicu da je izišao iz sebe i bio stvoriteljem svijeta, i otkupiteljem čovjeka. Bog je u svojoj biti, ali i u svome bitku - djelovanju ljubav. U njemu nema nikakve potencije, nikakve pasivnosti, nikakve neostvarenosti. On je čisto postojanje, čisti čin, djelovanje (*actus purus*). Iz toga vidimo da samo ljubav ima odliku biti. Samo ono što je ljubav, jest, postoji stvarno. Bog je ljubav, te znamo da je on Onaj koji jest, zato što ljubav ne može ne biti. Stoga je i Euharistija – mjesto utjelovljenja Sina Božjega koji je izišao iz Oca, premda trajno ostajući s njime savršeno sjedinjen, ne samo spomen čin, već je ona istinski čin Božje prisutnosti i djelovanja. Ona na najuzvišeniji način objavljuje koliko nas je Bog ljubio da je dao svoga Sina za naše grijehe. Štoviše, ona je *Actus purus* jer nam daje živoga, čistoga, savršenoga Boga.

Svi sakramenti i sve što Bog daje čovjeku imaju takav učinak da pobožanstvenjuju čovjeka, a Euharistija to čini na najuzvišeniji način, jer u njoj čovjek prima samoga Boga, te po Kristovom tijelu preobražava svoje tijelo i potpuno se pritjelovljuje Bogu. No ona ujedno, ako pretvara čovjeka u Boga, pretvara ga u ljubav, jer Bog je ljubav. A ljubav ne može biti u potenciji, već je ljubav ako je u činu. Ljubav teži postati čisti čin – actus purus. Zato upravo euharistija, koja je najuzvišeniji čin Božje ljubavi za čovjeka, jer sadrži muku, smrt i uskrsnuće Kristovo, od čovjeka iziskuje da posvjedoči novi bitak koji prima po euharistiji. Vjernik je primio bitak ljubavi, te je pozvan biti u činu (in actu), kao što je i Bog čisti čin. Vjernik koji ne bi svojim postojanjem pratio učinak Euharistije u njemu, svojim ponašanjem bi je obezvrjeđivao. Rana je Crkva znala prereći u konkretnost ovu istinu, te je euharistijsko slavlje bio trenutak najveće međusobne ljubavi među braćom. Kad su postali braća po vjeri, sve im je bilo zajedničko, te svoju skrb jednih za druge izražavaju najprije i najviše na euharistiji. Već sveti Justin polovicom 2. st. svjedoči da na euharistijskom slavlju oni imućni donose darove za siromašne da ih potom starješine podijele potrebnima. Isto tako, po uzoru na euharistiju, organiziraju se bratske večere koje i nose ime ljubav (agape), na kojima se također sustavno pomaže onima koji nisu u stanju priskrbiti sebi. Iz teološke analize, kao i iz spomenutih primjera, očito je kako vjernička ljubav može rasti samo po ljubavi, to jest ljubavi primljenoj od Boga u Euharistiji i ljubavi Bogom nadahnutoj kojom se Bogu uzvraća slijedeći njegov primjer ljubavi, jer on je nas prvi ljubio.

IVAN BODROŽIĆ, rođen je u Svibu 20. kolovoza 1968. Osnovno školovanje završio je u Svibu i Splitu (1975.-1983). Klasičnu gimnaziju je završio u Splitu (1983.1987.), a teološki fakultet u Splitu i Rimu (1987.-1994.). Na Papinskom institutu Augustinianum u Rimu je magistrirao i doktorirao teologiju obranivši doktorsku tezu pod nazivom *Numerologija u misli svetog Augustina* (2002.).

Po završenom doktorskom studiju započeo je raditi na Katoličkom bogoslovnom fakultetu od 2002. predajući Latinski jezik I. i II., da bi od jeseni 2005. stupio u redovito radni odnos. U međuvremenu je odlukom Fakultetskog vijeća od 15. siječnja 2004. izabran u znanstveno-nastavno zvanje (naslovnog) docenta, a odlukom od 13. listopada 2005. izabran na radno mjesto u znanstveno-nastavnom zvanju docenta iz znanstvenog područja humanističkih znanosti, znanstvenog polja teologije te iz grane patrologije pri Katedri povijesti kršćanske literature i kršćanskog nauka Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu. Od 2007. obnašao je službu pročelnika Katedre.

Odlukom Vijeća društveno-humanističkog područja od 16. prosinca 2009. izabran je u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora, a od 1. ožujka 2010. je redoviti zaposlenik KBF-a Sveučilišta u Zagrebu pri Katedri povijesti kršćanske literature i kršćanskog nauka, gdje obnaša i službu pročelnika Katedre. Matični odbor za područje humanističkih znanosti dana 16. siječnja 2014. izabrao ga je u znanstveno zvanje znanstvenog savjetnika. Reizabran je na radno mjesto izvanrednog profesora 22. travnja 2015., a Senat Sveučilišta u Zagrebu u listopadu 2017. ga je izabrao za redovnoga profesora.

NEDJELJA KAO »KATEHEZA DRUŠTVA« O pastoralno-katehetskim mogućnostima slavlja nedjelje kao evangelizacije društva

dr. sc. Vladimir Dugalić

Župna zajednica je temeljno mjesto rasta i odgoja u vjeri. Međutim, poslanje vjernika laika ne iscrpljuje se sudjelovanjem u njezinom životu i radu, jer su snagom krsnog poziva poslani *obogatiti* i *uskvasati samo društvo s evanđeljem*. U odgoju za to poslanje, otajstvo euharistije ima nezamjenjivu važnost, jer na osobit način potiče vjernike da se odvažno založe u izgradnji pravednih struktura kako bi u društvo unijeli novost odnosa, čiji je neiscrpni izvor u Bogu. Nedjeljna euharistija ne smije stoga biti sterilna i beživotna, nego treba postati „kateheza“ za društveno-socijalno poslanje vjernika laika, izvorište milosne snage za njihovo djelovanje. Izgrađivati društvenu pravednost pretpostavlja, naime, duboko iskustvo ljubavi, jer nema pravednosti bez ljubavi, ali ni ljubavi bez pravednosti, te socijalno poslanje vjernika upravo izvire iz te dinamike primljene i darovane ljubavi. Socijalni nauk Crkve je ljubav u istini u društvenim pitanjima: navještaj Kristove istine ljubavi u društvu. Pred svećenicima je stoga obveza da socijalnim katehezama i homilijama pomognu vjernicima laicima da se što bolje upoznaju sa zahtjevima i sadržajima socijalnog nauka Crkve, ali i da ih potiču na što redovitije sudjelovanje na nedjeljnoj euharistiji, jer samo onaj tko je iskusio euharistijski dar Božje ljubavi, može tu ljubav prenositi drugome. Na tom tragu, potrebno je unijeti puno kreativnosti u liturgijsko slavlje nedjeljne euharistije te ga snažnije povezati sa društvenom stvarnošću. Osobit izazov u evangelizaciji društva predstavljaju posebne skupine vjernika, poput mladih, rubnih kršćana i intelektualca te moraju zadobiti prioritet u pastoralno-katehetskom radu. Naime, ukoliko želimo da nedjelja postane uistinu „kateheza“ društva, potrebno je, prije svega, odgajati savjesti vjernika da nadiđu mentalitet individualnog življenja vjere i posvemašnje društvene pasivnosti te obredno življenje kršćanske vjere. Današnje vrijeme zahtjeva osobno svjedočenje Kristove novosti te samo zauzimanjem za pravednost i življenjem solidarne ljubavi možemo istinski evangelizirati suvremeno društvo.

VLADIMIR DUGALIĆ rođen je u Osijeku 1965., a za svećenika zaređen 1989. godine. Doktorirao je iz moralne teologije na Papinskom lateranskom sveučilištu - Akademiji Alfonzijani. Od jeseni 1995. izvodi nastavu iz kolegija moralne teologije i socijalnog nauka Crkve na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu, a kao vanjski suradnik i na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku te na poslijediplomskom studiju Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Sudjelovao je u nekoliko znanstveno-istraživačka projekta, autor je znanstvenih i stručnih radova, a član je Komisije „Iustitia et pax“ te Vijeća za katehizaciju i novu evangelizaciju HBK. U Đakovačko-osječkoj nadbiskupiji voditelj je Ureda za promicanje socijalnog nauka Crkve i društvena pitanja te predstojnik Instituta za novu evangelizaciju „Sv. Ivan Pavao II.“ u Osijeku. Od 2000. do 2008. godine bio je glavni urednik znanstvenog časopisa *Diacovensia*, a od 2002. do 2013. obnašao je službu glavnoga urednika stručnog pastoralnog mjesečnika *Vjesnik Đakovačko-osječke nadbiskupije i Srijemske biskupije*. Godine 2009. imenovan je kapelanom Njegove Svetosti, potom članom Prvostolnog kaptola, a od 2015. obnaša i službu biskupskog vikara za pastoral grada Osijeka.

SUDJELOVANJE VJERNIKA LAIKA U EUHARISTIJSKOM SLAVLJU

dr. sc. Zvonko Pažin

1. Po naravi stvari svi vjernici kršćani slave euharistiju

Saborski dokumenti naglašavaju da liturgijski čini nisu privatni, nego da pripadaju cijelom Tijelu Crkve, ali u samome slavlju nemaju svi jednaku ulogu:

> *SC 26: Liturgijski čini nisu privatni čini: oni su slavlje Crkve koja je „otajstvo jedinstva“ - sveti puk pod biskupima okupljen i uređen. Stoga ti čini* ***pripadaju čitavome Tijelu Crkve*** *te ga očituju i na nj se odnose: ali pojedine njegove udove dosežu* ***na različit način,*** *prema raznolikosti staleža, službi i djelatnog učešća.*
>
> *LG 10: Ministerijalni svećenik ...* ***izvršuje euharistijsku*** *žrtvu u Kristovoj osobi i prinosi je Bogu u ime cijelog naroda; vjernici pak snagom svoga kraljevskog svećeništva,* ***sudjeluju u prinošenju Euharistije*** i vrše ga u primanju sakramenata, u molitvi i zahvaljivanju, svjedočanstvom svetog života, samozatajom i djelotvornom ljubavi.
>
> *LG 11: (Vjernici) imaju dio u euharistijskoj Žrtvi, izvoru i vrhuncu cjelokupnog kršćanskog života, prinose Bogu božansku Žrtvu i sebe s njom.*

To treba naglašavati, jer još uvije je u velikoj mjeri prisutan mentalitet po kojem svećenik slavi misu a vjernici „slušaju“.

2. U euharistijskom slavlju vjernici djelatno sudjeluju prema raznolikosti staleža

U euharistijskom slavlju razlikujemo službe svetoga reda (prezbiter i đakon) i ostale službe. Danas postoji liturgijska služba lektora i akolite. U praksi postoje dvije poteškoće. Prva je da prema crkvenim propisima u tu službu mogu biti uvedeni samo muškarci. Druga je ta da su u praksi te službe postale tek prijelazni stupanj do đakonata i svećeništva.

3. Liturgijske službe „privremenim odabirom“

U Crkvi imamo službenike koji „privremenim odabirom“ vrše službu čitača. Jednako tako poslužitelji oltara (ministranti) i izvanredni djelitelji pričesti zapravo vrše službu akolite. Osim toga postoje i druge službe koje spominje Opća uredba rimskog misala: sakristani, obredničari, oni koji paze na red, oni koji prikupljaju darove, zborovođe... Sve te službenike župnik može uvesti u službu prikladnim liturgijskim činom. Ovdje valja naglasiti sljedeće vezano uz prvu točku. Onaj koji npr. čita, ne sudjeluje više u misi od onoga koji jednostavno moli i pjeva. Sudjelovanje u euharistiji nije povezano s određenim službama. Zato neki pogrešno (osobito na njemačkom govornom području) misle da tim više sudjeluju u liturgiji čim više aktivno sudjeluju u slavlju, do te mjere da preuzimaju uloge koje njima nisu svojstvene (npr. homilija u euharistiji)

Ovdje vidimo dvije poteškoće. Prva je da predviđeni postavljeni službenici su tek prijelazni stupanj do svećeništva i u župskim zajednicama ih uglavnom nema. Zato dolaze „ad hoc“ službenici (privremenim odabirom). Po sebi nije svojstveno Katoličkoj crkvi imati privremene službenike. U starini je svaka takva služba bila ustrojene i jasna kao trajna služba. Drugo, kada je već tako, župnici bi trebali „prikladnim bogoslužjem“ uvesti te službenike u službu. Bilo bi važno i veoma korisno da se na razini jedne mjesne crkve ili cijele biskupske konferencije odrede i priprave obredi uvođenja u spomenute službe privremenim odabirom. Nije primjereno da župnici stvaraju obrede.

ZVONKO PAŽIN rođen je 1955. u Novim Mikanovcima, župa Vođinci. Osnovnu školu pohađao u Vođincima, a gimnaziju u Zagrebu i Đakovu gdje je maturirao 1974. Iste godine upisuje Visoku bogoslovnu školu u Đakovu. Godine 1980. završio studij i zaređen za svećenika.

Na Papinskom liturgijskom institutu sv. Anzelmo u Rimu 1981. godine upisuje poslijediplomski studij gdje 1984. magistrira, a 1987. obranio je doktorski rad *“I frutti della Pasqua nella vita del cristiano. Analisi teologica dell’eucologia del Tempo pasquale del Messale Romano di Paolo VI.”* Iste, 1987. godine započeo je predavati liturgiku na Teologiji u Đakovu (današnji KBF). U isto vrijeme je i župni vikar u župi sv. Petra i Pavla u Osijeku. Godine 1991. postaje župnikom u župi Duha Svetoga u Čepinu, a tu službu i dalje obnaša.

Godine 1995. izabran je u zvanje višeg asistenta na Teologiji u Đakovu, 2001. u zvanje docenta na istom učilištu, 2010. za izvanrednog profesora na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu, a 4. svibnja 2015. ponovno je izabran za radno mjesto izvanrednog profesora na KBF-u u Đakovu. 2015. izabran u znanstveno zvanje znanstvenog savjetnika. Za vrijeme studija u Rimu pohađao je Školu za obiteljske savjetnike “La Famiglia” gdje je i diplomirao 1987. diplomskim radom *“Le disposizioni di base del consulente”*.

Trenutno je član liturgijske komisije pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji i Europskog društva katoličkih teologa (European society for Catholic Theology). Član je uredništva časopisa Služba Božja i predsjednik katedre za liturgiku. Redovito surađuje s prilozima s područja liturgike u Vjesniku Đakovačko-osječke nadbiskupije.

RADIONICE

RADIONICA 1

LITURGIJSKA ZAJEDNICA KAO ŽIVI VJERNIČKI KRUG: USTROJ I NJEZINE ZADAĆE

Činjenica je da upravo liturgija Crkve ima presudnu ulogu u procesu nove evangelizacije. Bog u njoj djeluje u korist čovjeka, čiji Duh nadahnjuje kršćansku zajednicu, posebice u *Dan Gospodnji*, da slavi i doživljava Isusov spomen, da iz njega živi i prenosi vjeru. Jer tu se upravo trajno naviješta i ostvaruje otajstvo spasenja. Liturgija (izvorno značenje: narodno djelo u čast Bogu) ili bogoslužje, posebice euharistija, je "vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve, i ujedno izvor iz kojega proističe sva njezina snaga."

Stoga je od posebne važnosti razumjeti na koji se način dostojno i dolično slave liturgijska slavlja, napose u Dan Gospodnji, da bi ona djelovala u vidu preobrazbe kršćanskoga života i buđenja nade. Valja se ovdje prisjetiti riječi pape Franje koji kaže: "Radosna se evangelizacija pretače u ljepotu i liturgiji, kao sastavni dio naše brige da činimo dobro. Crkva evangelizira i sam je evangelizirana ljepotom liturgije, koja je ujedno i proslava evangelizacijskog djelovanja i izvor novog poticaja na sebedarje."

Očito je da se cijela župna zajednica, pod vodstvom župnika, treba o tome pitati i razmišljati, bilo o nekim naglascima bilo o organizacijskim pomacima. Sv. Ivan pavao II. ističe potrebu *liturgijske izobrazbe* u vidu sve boljega razvijanja svijesti o smislu otajstva, kako bi se liturgijski čini pretvorili u "zajedništvo s velikim i presvetim otajstvom Trojstva". U tom smislu, premda se župnu zajednicu može zvati i liturgijskom zajednicom, osjeća se teološko-pastoralna opravdanost formiranja manje *liturgijske inicijativne skupine* kao živog vjerničkog kruga, kako bi se u župi što više oživio autentičan smisao za liturgiju kao sredstvo posvećivanja, slavljenja i prenošenja vjere Crkve, a to znači i kao vrelo istinske i postojane kršćanske duhovnosti. Riječi će, dakle, u radionici biti o osobnim svjedočanstvima vjernika laika, njihovu iskustvu u djelovanju unutar liturgijske zajednice, kao i doprinosu liturgijske zajednice cjelovitom oblikovanju života župne zajednice. Naravno, bit će govora i o ulozi svećenika, odnosno glavnoga koordinatora i odgajatelja svih vjernika, i u okviru liturgijske zajednice.

IVANKA SAMARDŽIĆ rodom je iz Sinja. Aktivni je član župe Blažene Djevice Marije Žalosne u Španskom, Zagreb. Jedna je od voditeljica liturgijske zajednice u župi, istodobno angažirana kao član pokreta Kursiljo. U tom smislu priređuje i suorganizira dva puta godišnje mali tečaj kršćanstva, te radi s krizmanicima i njihovim obiteljima. Udana je i majka četvero djece.

STJEPAN ĆURKOVIĆ aktivni je član župe Blažene Djevice Marije Žalosne u Španskom, Zagreb. Osim što je jedan od voditelja liturgijske zajednice u župi, istodobno je izvanredni djelitelj pričesti. Kao član Kursilja sudionik je svih aktivnosti vezanih uz mali tečaj kršćanstva koji se godišnje organizira dva puta te je zauzeti vjernik laik u mnogim područjima života župne zajednice. Tajnik je udruge Emaus koja vodi tečajeve za branitelje. Oženjen i otac dvoje djece.

ANDRIJA VRANE rođen je u Rečici kraj Karlovca, 14. srpnja 1944. Osnovnu školu je završio u Karlovcu, gimnaziju u Zagrebu, u Sjemeništu, Bogoslovni fakultet u Zagrebu i Beču, te poslijediplomski dvoipolgodišnji studij u Grazu na Pastoralnom institutu – "Oblici savjetovanja u dušobrižništvu". Pastoralno je djelovao kao župnik 15 godina u Župi Oborovo te 15 godina u filijali Župe Lučko u Hrvatskom Leskovcu. Bio je također župnik u Garešnici (dvije godine), a pet godina je vodio Ured za pokrete i udruge u Zagrebačkoj nadbiskupiji. Zadnjih nekoliko godina je supsidijar - pomoćnik župniku - u Župi BDM Žalosne u Španskom u Zagrebu. Paralelno, od 1974. godine voditelj je Kursilja.

RADIONICA 2

"PJEVAJTE BOGU U SVOJIM SRCIMA" (Kol 3,16) Crkvena glazba kao „riječ" zajednice i svjedočanstvo vjere

Liturgija je u povijesti redovito bila povlašteno mjesto u kojemu je Riječ bila čitana, naviještana i tumačena. Liturgija ne stvara Božju riječ već ju prima, oživljava i predaje. Ona postaje živa Predaja u kojemu se očituje sve bogatstvo Pisma. Zbog svega toga ona je slavlje. Bez slavlja bi liturgija bila neplodna te ne bi mijenjala svijet. Osim što je živa Predaja, liturgija je slavlje, a slaviti se može samo u zajednici. Bez slavlja bi zajednica bila tek skup ljudi okupljen bez posebne unutarnje svrhe, a slavlje bi bez zajednice bilo puki „ceremonijalizam", mrtav u svojoj svrsi. Svakome, pak, slavlju pripada glazba. Posebno kada je riječ o liturgijskom slavlju.

U ovoj će radionici biti riječi o značenju glazbe općenito, ali i pjevanja na poseban način, u liturgijskom slavlju zajednice. U tom smislu, uz ostalo, rado ćemo promišljati o sljedećim tvrdnjama:

a) U pjevanju se Crkva pokazuje kao zajednica otkupljenih. Kada neka zajednica ne pjeva, ostaje dužna sebi i svijetu toga svjedočanstva. Zajednice su pozivane pjevati još od apostolskih vremena (Kol 3,16): „Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu. I sve što god riječju ili djelom činite, sve činite u imenu Gospodina Isusa").

b) Pjevanje u zajednici služi izgradnji zajednice. Novi Zavjet upotrebljava za zajednicu pojmove poput kuće, građevine, hrama. Izgrađivati zajednicu, koja je tijelo Kristovo, a svi mi dijelovi toga tijela, označeni smo principom jedinstva u različitosti. Pjevanje i glazba su prekrasni znakovi i simboli toga sklada.

c) Pjevanje zajednice pokazuje i jača „jedinstvo Duha" (Ef 4,13) kao „concordiae", odnosno jedinstvo srdaca, sklad u Duhu.

d) Pjevanje okupljene zajednice trebalo bi zajednicu i njezine vjernike međusobno jačati te produbljivati njihovu vjeru. Kako kao ispovijest otkupljenja po Kristu tako i kao pripadnosti Gospodinu. Novi nas Zavjet često podsjeća da pjevanje u zajednici ima moć međusobnoga poučavanja pa i opominjanja („U svakoj se mudrosti poučavajte i urazumljujte“ Kol 3,14).

e) Pjevanje u zajednici je nošeno i djelatno po Duhu Svetom. Jedan Duh koji mnoge pojedince oblikuje u jedno tijelo, osposobljava i opunomoćuje nas za ispovijest: Isus je Gospodin“ (1 Kor 12,3), za zaziv: „Abba, Oče“ (Rim 8,15); Duh nas potiče slaviti Gospodina (Dj 10,46) i biti navjestiteljima njegovih velikih djela (Dj 2,4.11); on ispunjava vjernike i poziva ih „Razgovarajte među sobom psalmima, hvalospjevima i duhovnim pjesmama! Pjevajte i slavite Gospodina u svom srcu!“ (Ef 5, 19); on, Duh Sveti, „potpomaže našu nemoć. Doista ne znamo što da molimo kako valja, ali se sam Duh za nas zauzima neizrecivim uzdasima“ (Rim 7, 26). Luka nam donosi tri pjesme, Duhom okrijepljene i nastale, koje i danas neki od nas svakodnevno mole: Magnificat (1,46-55), Benedictus (1,68-79), Nunc dimitus (Sad otpuštaš slugu svoga, 2,29-32). Na kraju i upozorenje u Prvoj Solunjanima (5,18-19): „U svemu zahvaljujte... Duha ne trnite“ ili : ne dopustite pjevanju da utihne!.

f) U pjevanju i sviranju zajednice treba biti prepoznato da je liturgijsko slavlje „predokus nebeske liturgije“ (SC 8). Obećano upotpunjenje otkupljenja je već započelo i zasvijetlilo među nama, u svijetu, po dolasku Kristovu.

g) Pjevanje zajednice je svadbena pjesma zaručnice njenom zaručniku: „Evo zaručnika, iziđite mu ususret“ (Mt 25,6) ili „Radujmo se i kličimo i slavu mu dajmo jer dođe svadba Jaganjčeva, opremila se zaručnica njegova“ (Otk 19,7). Ove riječi se tiču najprije drugoga Kristova dolaska, no u potpunosti pogađaju već sada liturgijsko slavlje. Zbog toga Crkva i pjeva, još od početaka apostolskih vremena, Kristove himne i „pjesmu Jaganjca“ (Otk 15,3). Upravo pojam himan u prijevodu znači svadbena pjesma (pjesma u slavu boga svadbe Hymenea).

Čovjek, dakle, koji slavi, odnosno zajednica koja slavi, stavljena je u središte razmišljanja Crkve na Drugom vatikanskom saboru. Od takvog novog shvaćanja zajednice kao subjekta liturgije (ne objekta) bit će shvaćeno potpuno, svjesno i aktivno sudioništvo (partitipatio actuosa) okupljene zajednice kao što se od liturgije i očekuje. Nikada čitava Crkva ne slavi euharistiju. Nikada čitava mjesna Crkva. Ali kada jedna zajednica slavi euharistiju, tada je to istodobno slavlje euharistije čitave mjesne Crkve i čitave Crkve.

ANTONELA PILIĆ BURIĆ završila je Ekonomski fakultet (VŠS), trenutno studira na Umjetničkoj akademiji u Splitu, smjer Glazbena pedagogija. Dobitnica je dviju posebnih nagrada za umjetnički dojam na međunarodnim natjecanjima zborske glazbe i festivala Aurora cantat u Karlovcu i Croatia cantat u Osijeku.

Budući da je stasala u glazbenoj obitelji doticaj sa glazbom ima od rođenja, a išla je i u glazbenu školu u Splitu. Umjetničkim radom bavi se gotovo dvadeset godina. Bila je i članica Kulturnog vijeća grada Kaštela te članica stručnog žirija na natjecanju dječjih klapa u Kaštelima. Stručno se glazbeno usavršava na privatnim satovima pjevanja, seminarima za klapske voditelje, a nedavno je i sama bila predavačica na seminaru za klapske voditelje i pjevače na Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu. Pjevala je u nagrađivanim zborovima: mješovitom zboru „Aspalathos” iz Splita, mješovitom zboru „Modo diverso”iz Splita, djevojačkoj vokalnoj skupini Kazališta mladih iz Splita „Perle” te komornom mješovitom zboru „Svpetrvs” iz Supetra. U Hrvatskom glazbenom društvu Biranj iz Kaštel Lukšića svirala je flautu i piccolo. U župi u Kaštel Lukšiću aktivna je od malena te je bila članica župnog benda, orguljašica i članica župnog zbora.

Umjetnički je vodila mnoge klape te osvojila brojne nagrade: žensku klapu Neverin, klapu Čiovo, žensku klapu Filip Dević – Dalmatinke, žensku klapu Glorijet, mješovitu klapa DVD-a-Žrnovnica – sv. Florijan, dječju klapu župe Uznesenja Blažene Djevice Marije u Kaštel Lukšiću ”Božji zvončići”, mušku te mješovitu klapu Kampaneli, žensku klapu Tamarin. Klapama Filip Dević (m), Mriža, Šušur i Reful pomogla bi umjetničkim vodstvom kada bi trebalo, a sa ženskom klapom Filip Dević pjevala je nekoliko godina te osvojila brojne nagrade na domaćim i inozemnim festivalima. Klapi Tamarin je bila na zamjenu kao pjevač i s njima osvojila nekoliko nagrada.

Učila je od priznatih voditelja i skladatelja: mo. Duško Tambača, prof. Tomislav Veršić, mo. Ljubo Stipišić, mo. Blaženko Juračić, prof. Vlado Sunko i dr.sc. Vladan Vuletin. Najveće rezultate postiže sa ženskom klapom *Neverin* iz Kaštel Lukšića (peterostruki pobjednik Festivala dalmatinskih klapa- Omiš i apsolutni pobjednik Festivala klapa u Perastu, te dobitnik Grand prix nagrade 1.međunarodnog festivala zborske glazbe u Osijeku, dvostruka nagrada grada Kaštela, Grand prix na Festivalu božićne klapske pisme u Zadru, posebna plaketa Zvuci baštine na Međunarodnom zborskom festivalu- Cropatria). Klapu Neverin još uvijek umjetnički vodi i u njoj pjeva. Voditeljica je župnog mješovitog zbora sv. Cecilija iz Kaštel Lukšića.

Mo. DON IVAN URLIĆ svećenik je Splitsko-makarske nadbiskupije. Rođen je 1983. godine u Splitu. Osnovnu školu završio je u rodnim Jesenicama. Kao sjemeništarac pohađao je Nadbiskupsku klasičnu gimnaziju »Don Frane Bulić« u Splitu. Teologiju je diplomirao 2009. godine na Filozofsko-teološkom fakultetu Sveučilišta u Splitu i iste je godine zaređen za svećenika. Službu župnog vikara vršio je u župi Prečistog Srca Marijina u Splitu od 2009. – 2010. Glazbeno obrazovanje započeo je u u sjemeništu kod prof. s. Mirje Tabak i nastavio kroz bogosloviju kod mo. s. Mirte Škopljanac Mačine. Kao glazbenik djelovao je u Sjemeništu i Bogosloviji vodeći klapu sjemeništaraca i bogoslova. Korepetitor je Akademskog zbora Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu te zborovođa u Jesenicama i Strožancu. Dirigent je mješovitog zbora „Hosana“ župe sv. Petra apostola u Zagrebu od 2010. – 2015. Održao je samostalne koncerte u Domovini (Zagreb, Split, Zadar...) i u inozemstvu Mekinje (Slovenija) i Lavamünd (Austrija). Sa zborom Župe Gospe Fatimske iz Splita snimio je nosač zvuka *Idi, javi mojoj braći*. Od listopada 2016. djeluje kao glazbeni pedagog u Centralnom bogoslovnom sjemeništu u Splitu.

Godine 2010. upisao je Institut za crkvenu glazbu »Albe Vidaković« Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Orgulje studira u klasi profesorice Elizabete Zalović i studij crkvene glazbe završava izvrsnim uspjehom 2014. godine te prima dekanovu nagradu za najboljeg studenta. U lipnju 2015. godine diplomskim koncertom na orguljama završio je studij na Muzičkoj akademiji Sveučilišta u Zagrebu, u klasi profesora Marija Penzara i time stekao naslov magistar muzike. Godine 2015. upisao je postdiplomski specijalistički studij iz orgulja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.

Imenovan je 2017. godine vicerektorom Centralnog bogoslovnog sjemeništa u Splitu, katedralnim orguljašem splitske prvostolnice i korepetitorom mješovitog prvostolnog zbora sv. Dujma, te profesor crkvene glazbe na Katoličkom bogoslovnom fakultetu sveučilišta u Splitu. Član je nadzornog odbora Hrvatskog društva crkvenih glazbenika i Povjerenstva za orgulje pri Ministarstvu kulture Republike Hrvatske.

RADIONICA 3

NEDJELJA KAO DAN OBITELJSKOG ŽIVOTA

Što je danas i kako živi obitelj?

Svi znamo kakve nam se sve zajednice pojedinaca žele servirati pod obitelj. Osobno smo zagovornici „teorije obitelji“ koja se sastoji od minimalno dva člana od kojih je jedan muškog, a drugi ženskog spola. Nažalost, svjedočimo i tome da obitelji danas doista svakako žive, i to „svakako“ sve češće se prezentira pod „normalno“. Normalno je biti ovakav ili onakav, ok je biti drugačiji. Gotovo da to ide do te mjere da ako živiš u obitelji kakva se donedavna smatrala normalnom, počinješ se osjećati „drugačijim“. Pa još ako živiš u obitelji koja nedjelju živi kao svoj dan međusobnog zajedništva i susreta sa živim Bogom...

No, kako god se tko osjećao i što god smatrao normalnim, nama kao obitelji, naša je nedjelja neprocjenjiva. To je dan kad se NEIZOSTAVNO ide ZAJEDNO, ako je ikako moguće na ŽUPNU MISU. ZAJEDNIČKA NEDJELJNA EUHARISTIJA je početak i centar našeg obiteljskog života. Osim nje, nedjeljom su u našoj obitelji neizostavni i ZAJEDNIČKI OBROCI. Bogu hvala, imamo takve poslove da i ostalim danima u tjednu uspijevamo ručati zajedno. Ali to nikad nije prije četiri popodne i uvijek je brzinski. Nedjeljom zajedno doručkujemo, ručamo i večeramo. Ručak je uvijek puno ranije i znatno duže traje nego ostalim danima. Za ručkom se razgovara o raznim temama, pa i vjerskim. Posljednje tri i pol godine nedjeljom uvečer molimo krunicu zajedno s još jednom obitelji iz naše župe.

Naša župna obiteljska okupljanja obavezno se održavaju nedjeljom popodne. Ona su nam neizmjerno dragocjena radi iskustava koja tamo dijelimo s drugim bračnim parovima. Koliko su obogaćujuća za nas, toliko su još važnija za našu djecu, koja jedino na takvim susretima mogu upoznati djecu onih roditelja koji razmišljaju podjednako kao njihovi roditelji, dijele iste vrijednosti i odgajaju svoju djecu u vjeri.

Imamo iskustva susreta s kršćanskim obiteljima iz drugih krajeva Hrvatske. Štoviše, već godinama provodimo svoj godišnji odmor ljeti u jednom samostanu na susjednom otoku u kojem se održavaju duhovne obnove za obitelji. Nije to zato što smo željni mora, ta živimo na moru i imamo ga na raspolaganju 365 dana godišnje. Ali dragocjeno nam je to druženje s obiteljima i svakodnevna euharistija na kojoj svi zajedno sudjelujemo. Tu imamo priliku vidjeti, mi i naša djeca, da još ima obitelji koje žele zajedno slaviti Boga i kojima je Bog na prvom mjestu u životu.

Imamo sreću živjeti u župi u kojoj postoje obiteljske zajednice. Okupljanja obitelji u vidu obiteljskih zajednica ili na neki drugi način kako već župnik zaključi da je najbolje za njegovu župu, nužna su u današnje vrijeme.

Istina, nedjeljna euharistija je temelj čitave župne zajednice, bez nje nema nadogradnje. Isto tako sakrament ženidbe temelj je kršćanskog braka. Nijedan od ovih temelja nije ostvariv bez svećenika. S druge strane svećenici dolaze iz obitelji, što dovodi do zaključka da jedni bez drugih ne možemo.

Pozvani smo jedni drugima biti primjer kršćanskog života. Svećenici nama obiteljima, a mi laici, kao pojedinci, ali još više kao obitelji svojim življenjem kršćanstva možemo biti svjedoci vjere našim svećenicima.

Današnja obitelj je sve više rastrgana između različitih obaveza. Roditelji nedjeljom sve češće rade, a djeca imaju sve više slobodnih aktivnosti, takmičenja i sl. koje ih udaljuju od obitelji. Nedjeljna euharistija nerijetko se zamjenjuje odlaskom u šoping, na kavu... To su realni problemi koje želimo posvijestiti u ovoj radionici.

Kako vratiti nedjelju obitelji ili kako obitelj vratiti temeljnim kršćanskim vrednotama? To je pitanje na koje ćemo pokušati pronaći odgovor u ovoj radionici i to kroz tri vida:

1) međusoban odnos članova obitelji (što više vremena obitelj provodi zajedno nedjeljom to se njeni članovi međusobno bolje povezuju i otvaraju jedni drugima)

2) odnos prema Bogu (zajednička nedjeljna euharistija, zajednička molitva u obitelji)

3) zajedništvo s drugim obiteljima (npr. obiteljske zajednice)

DEAN KOSIĆ, rođen 1973. god. u Rijeci. Po zanimanju ing. strojarstva, od 2007. god. zaposlen u komunalnom društvu »Ponikve eko otok Krk« kao tehnički direktor.
LJUBICA KOSIĆ, rođena 1975. god. u Rijeci. Po zanimanju diplomirani ekonomista, od 1998. god. zaposlena u Biskupiji Krk, od čega posljednjih 10-ak godina u Ekonomatu.

U braku su od 2004. god. Imaju dvije kćeri: Mirjam (12) i Katarinu (8). Žive u gradu Krku. Oboje pjevaju u župnom (katedralnom) zboru i čitači su članovi su Mlađe obiteljske zajednice župe Uznesenja B.D.Marije u Krku. Dean je član Pastoralnog vijeća Biskupije te kao član Odbora za obitelj sudjeluje u organizaciji obiteljskih susreta na razini biskupije. Članovi su Hrvatske zajednice bračnih susreta te udruge »Vojska bezgrešne« (cijela obitelj).

RADIONICA 4

RIJEČ BOŽJA U RIJEČI SVEĆENIKA: NJEGOVATI VJEŠTINU PROPOVIJEDANJA

Svećenikova je propovijed izniman komunikacijski čin u vjerničkoj zajednici, u kojemu su sudionici Trojedini Bog, čija se riječ naviješta, svećenik kao nadahnuti tumač Božje riječi i vjernici koji bivaju zahvaćeni snagom te riječi u točno određenom trenutku i okolnostima u kojima se nalaze. Time se tijekom liturgijske službe dodatno utvrđuje crkveno zajedništvo u vjeri, stvara se jedinstvena komunikacijska zajednica Boga i ljudi, kakvu ne poznaje niti jedan od „ovosvjetskih“ komunikacijskih modela.

Što je to dobra propovijed? Ona se ne mjeri samo propovjednikovim govornim umijećem, teološkim znanjem, njegovim glasom, uvjerljivosti, produhovljenosti, šarmom ili čak stasom, nego je mjerilo njezina „uspjeha“ ponajviše u mjeri u kojoj se nakon odslušane propovijedi dogodila vjernikova preobrazba na bolje (plodovi te preobrazbe vidljivi bi mogli biti u vjernikovoj duhovnosti, crkvenosti, osobnom, obiteljskom, društvenom životu…).

U radionici će se propovijedi pristupiti iz dva smjera. U prvom će se pokazati put koji svećenik prolazi pripremajući propovijed, od uranjanja u misna čitanja, preko oblikovanja sadržaja homilije, pa do njezine izvedbe, na konkretnom primjeru. Drugi smjer vodi isključivo retoričkim putem, a uključuje niz govorničkih savjeta koji mogu pomoći u oblikovanju homilije, poput: čitati ili „govoriti iz glave“, kako oblikovati originalnu misao, kako predočiti nepredočivo ili kako ono što je poznato i donekle klišeizirano izreći na nov način…

BRANIMIR STANIĆ rođen je u Slavonskom brodu, gdje je završio osnovno i gimnazijsko školovanje. Nakon studija novinarstva na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu i pohađanja studija teološke kulture na Institutu za teološku kulturu laika Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, poslijediplomski studij upisao je na Sveučilištu u Salzburgu, gdje sada završava doktorat iz filozofskih znanosti, polje komunikologije.

U Glasu Koncila zaposlen je od 2007. kao urednik mjesečnoga magazina Prilika, a od 2013. je i zamjenik glavnoga urednika Glasa Koncila. Na Hrvatskim studijima predavač je na sljedećim kolegijima: Retorika, Argumentacija u novinskim vrstama i Televizijski žanrovi u popularnoj kulturi. Više godina bio je uključen u organizaciju i rad Govorničke škole „Ivo Škarić“, a posljednjih godina sudjelovao je s retoričkim predavanjima i radionicama na nizu katehetskih škola i stručnih skupova za vjeroučitelje, te u projektima retoričkoga obrazovanja bogoslova. Uredio je više knjiga i izlagao na domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima.

Dobitnik je nagrada iz područja govorništva te novinarske nagrade Hrvatske konferencije viših redovničkih poglavara i poglavarica (2005.) i godišnje nagrade Hrvatskoga katoličkoga novinarskoga društva (2013.). Suprug je i otac dvjema djevojčicama.

Don TOMISLAV ĆUBELIĆ rođen je 1952. godine. Katedralni župnik u Splitu i voditelj Ureda za pastoral obitelji Splitsko-makarske nadbiskupije. Organizator je okruglih stolova i tribina na tematiku braka i obitelji.

Najdragocjeniji dar koji Crkva može dati svijetu u ovom smućenom i nemirnom vremenu jest da u njemu izgradi kršćane čvrste u bitnome i ponizno sretne u svojoj vjeri. Kateheza će ih to naučiti i sama će se najprije time okoristiti. „Čovjek koji želi shvatiti sama sebe do dna ne smije se zadovoljiti neposrednim kriterijima i mjerilima koja su često površna i prividna, nego se mora približavati Kristu sa svojim nemirima, nesigurnostima, pa i sa svojom slabošću i grijehom, sa svojim životom i smrću. On mora, da tako kažemo, ući u Krista cijelim svojim bićem, mora si ‘prisvojiti’ i primiti u se čitavu njegovu stvarnost Utjelovljenja i Otkupljenja da nađe samoga sebe“.

Sv. papa Ivan Pavao II., *Catechesi tradendae*, br. 61.